3.5.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Vantaan kaupungin lausunto koskien E42/2021 vp Valtioneuvoston selvitykset: Digitaaliset vihreät todistukset

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto EU:n vihreästä todistuksesta rajanylityksen terveysturvallisuuden vahvistamiseksi covid-19 tartunnan osalta.

Komissio antoi 17.3.2021 ehdotuksen asetukseksi yhteen toimivien rokotus-, testaus- ja parantumistodistusten myöntämistä, todentamista ja hyväksymistä koskevasta kehyksestä vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana (digitaalinen vihreä todistus) (COM(2021) 130 final).

EU:n esitys on periaatteeltaan ilmeisesti ainoa tapa saada joustava ja matkustajaystävällinen liikkuminen EU:n alueella turvallisesti käyntiin (kasvamaan). Etukäteen vaadittu todistus siitä, että matkustaja ei todennäköisesti kanna SARS-CoV2-virusta ja ole tartuttava on ainoa tapa mahdollistaa kasvava rajaliikenne. Testaustoimintaa rajoilla ei ole nykymenettelytavalla mahdollista skaalata hyvin voimakkaasti kasvavan liikenteen tilanteeseen. Rajoittavina tekijöinä ovat tilat ja terveydenhuoltohenkilöstön saatavuus. Pistokoemainen testaustoiminta ja suuren riskin matkustajien testaus on siirtymäkauden aikana mahdollista Helsinki-Vantaan lentokentällä, mutta tästäkin tulisi pyrkiä luopumaan epidemiatilanteen parannuttua ja vihreän todistuksen käyttöönoton myötä. Yhtenäiset käytännöt EU-tasolla vihreän todistuksen myöntämisessä todennäköisesti myös vähentäisivät väärennettyjen todistusten mahdollisuutta.

Helsinki-Vantaan lentokentän terveysturvallisuustoimet perustuvat tällä hetkellä STM:n, ESAVI:n ja Vantaan tartuntatautiviranomaisen päätöksiin. ESAVI on antanut määräyksen, että kaikki ulkomailta tulevat matkustajat terveystarkastetaan. Tarkastus sisältää etukäteen (enintään 72 tuntia) otetun negatiivisen covid19-testituloksen tarkastamisen, tai mikäli sellaista ei ole, matkustajan ohjaamisen pakolliseen covid19-testiin. Lisäksi kaikkien matkustajien henkilötiedot tarkistetaan ja ilmoitetaan koti- tai oleskelukuntaan ns. kakkostestiä varten, joka olisi otettava aikaisintaan kolmen vuorokauden kuluttua maahan saapumisesta. Matkustajamäärien kasvaessa tämä tietojen välittäminen ja matkustajien ns. kakkostestiin ohjaaminen ei ole enää mahdollista ilman digitaalisia ja automatisoituja ratkaisuja. Lisäksi matkustajat ohjataan omaehtoiseen 14 vrk:n karanteeniin. Positiivisen testituloksen saaneet matkustajat määrätään tartuntatautilain mukaiseen eristykseen ja tartunnanjäljitys tehdään. Lentokentällä saapuneista matkustajista vajaalla 1000:lla on negatiivinen testitulos mukaan ja noin 200 ohjataan pakkotestiin kentällä. Matkustajaliikenne on tällä hetkellä noin 10%:ia normaalista.

EU:n vihreä todistus helpottaa matkustamista käyttöönotettaessa. Käytännön lentokenttätoiminnan sujuvuuden näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista, että terveydenhuollon henkilöstöä tarvittaisiin vihreän todistuksen tarkastamiseksi lentokentällä. Automatisoitu maahantulo todistuksen avulla esimerkiksi hyödyntäen QR-koodeja ja automaattiportteja (lukijoita) tai muu vastaava järjestely olisi järkevä. Toinen vaihtoehto olisi, että lentokentällä todistuksen tarkastaisi esimerkiksi Finavian työntekijä. Tavoite on, että rajoilla ei tehtäisi testaustoimintaa lainkaan, vaan esimerkiksi III-maista (ja suuren riskin EU-maista tulevat) ohjattaisiin omaehtoiseen karanteeniin ja ns. kakkostestiin rajaviranomaisen toimesta. Tässä voidaan

hyödyntää Suomen hyvää testauskapasiteettia ja koti- tai oleskelupaikkakunnan terveysviranomaisia. Alkuvaiheessa olisi mahdollista, mikäli katsottaisiin välttämättömäksi terveysturvallisuuden saavuttamiseksi, ylläpitää lentokentän testaustoimintaa niille matkustajille, jotka tulevat ns. korkean riskin tai EU:n ulkopuolisista maista.

Vihreän todistuksen tarkastaminen rajoilla on suunniteltava siten, että mahdollistetaan kasvava liikenne. Käytännössä tarkastus tulisi tapahtua jo lähtömaassa ja/tai lentoliikenteessä liikenteenharjoittajan toimesta. Tällöin Helsinki-Vantaan lentokentällä tarkastustoimintaa saapuville matkustajille ei olisi tai se kohdistuisi vain ns. suuren riskin tai III-maista tulevien tarkastamiseen kohdennetusti (ks. edellä). Edellä oleva edellyttäisi, että vihreän todistuksen luotettavuus olisi riittävän korkealla tasolla. Helsinki-Vantaan lentoasemalla tulisi kuitenkin järjestää vihreän todistuksen tarkastaminen liikenteenharjoittajan toimesta lähteville matkustajille.

Mikäli EU:n vihreä todistus perustuu rokotukseen (1 tai 2 rokotusta; Suomen rokotusstrategia huomioiden jo yksikin rokoteannos tulisi katsoa riittäväksi) tai sairastettuun tautiin, ei ns. kakkostestiä tarvita, mutta mikäli matkustajan vihreä todistus perustuu etukäteistestiin, tulisi harkittavaksi näiden matkustajien kakkostestivaade, varsinkin, jos epidemia on lähtömaassa leviämisvaiheessa. Tässä tulisi hyödyntää digitaalisia ratkaisuja, kuten esimerkiksi Finentry-palvelua.

Timo Aronkytö, sosiaali- ja terveydenhuollon apulaiskaupunginjohtaja,

Vantaan kaupunki

Kirsi Valtonen, ylilääkäri, tartuntataudeista vastaava lääkäri

Vantaan kaupunki